

EUROPEJSKI TRYBUNAŁ PRAW CZŁOWIEKA
CZWARTA SEKCJA

SPRAWA ANDRZEJ I BARBARA PIŁKA
przeciwko POLSCE

SKARGA nr 39619/98

WYROK* – 6 maja 2003 r.

Europejski Trybunał Praw Człowieka (Czwarta Sekcja), zasiadając jako Izba składająca się z następujących sędziów:

Sir N. BRATZA, *przewodniczący*,
Pani E. PALM,
Pani V. STRĄŻNICKA,
Pan M. FISCHBACH,
Pan J. CASADEVALL,
Pan R. MARUSTE,
Pan L. GARLICKI, *sędziowie*,
oraz Pan M. O'BOYLE, *sześć Kancelarii Sekcji*,

Obradując na posiedzeniu zamkniętym w dniu 8 kwietnia 2003 r.,

Wydaje następujący wyrok, który został przyjęty w tym dniu:

POSTĘPOWANIE

1. Sprawa wywodzi się ze skargi (nr 39619/98), wniesionej w dniu 15 sierpnia 1997 r. przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej do Europejskiej Komisji Praw Człowieka („Komisji”), na podstawie dawnego art. 25 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności („Konwencja”), przez dwoje polskich obywateli, pana Andrzeja Piłkę i panią Barbarę Piłkę („skarżący”).

* Wyrok stanie się prawomocny zgodnie z warunkami określonymi przez art. 44 ust. 2 Konwencji. Tekst wyroku może podlegać korekcie edytorskiej przed jego opublikowaniem w ostatecznej wersji.

2. Polski Rząd („Rząd”) reprezentowany był przez swojego Pełnomocnika, pana Krzysztofa Drzewickiego z Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

3. Skarżący twierdzili, że ich prawo do „rozprawy w rozsądnym terminie” nie zostało poszanowane.

4. Skarga została przekazana Trybunałowi w dniu 1 listopada 1998 r., kiedy to wszedł w życie Protokół nr 11 do Konwencji (art. 5 ust. 2 Protokołu nr 11).

5. Skarga została przydzielona Czwartej Sekcji Trybunału (art. 52 ust. 1 Regulaminu Trybunału). Wewnątrz tej sekcji ustanowiono Izbę (art. 27 ust. 1 Konwencji), zgodnie z art. 26 ust. 1 Regulaminu Trybunału.

6. W dniu 1 listopada 2001 r. Trybunał zmienił skład swoich Sekcji (art. 25 ust. 1 Regulaminu). Sprawa została przekazana do nowo utworzonej Czwartej sekcji (art. 52 ust. 1 Regulaminu).

7. Na podstawie decyzji z dnia 11 czerwca 2002 r. Trybunał uznał skargę za dopuszczalną.

FAKTY

8. Skarżący urodzili się, odpowiednio, w 1943 r. i 1942 r. Mieszkają w Józefowie, w Polsce.

9. Dzielą mieszkanie oraz grunt z inną rodziną („sąsiedzi”). W dniu 2 stycznia 1989 r. skarżący złożyli w Sądzie Rejonowym w Otwocku wniosek, w którym domagali się zniesienia współwłasności gruntu oraz budynku, zgodnie z decyzją administracyjną wydaną w 1983 r.

10. Od 2 stycznia 1989 r. do 1 maja 1993 r. sąd przeprowadził rozprawy w następujących dniach: 23 marca, 21 sierpnia oraz 4 grudnia 1989 r., 15 stycznia, 9 kwietnia, 14 maja, 21 czerwca, 6 września oraz 15 października 1990 r.

11. W dniu 16 maja 1991 r. sąd przeprowadził rozprawę i wydał postanowienie zabraniające wykonywania jakichkolwiek prac budowlanych w budynku, poza wybudowaniem ściany na strychu. Następnie sąd przeprowadził rozprawy w dniach 16 września 1991 r. oraz 16 stycznia 1992 r.

12. W dniu 30 stycznia 1992 r. sąd zawiesił postępowanie do momentu zakończenia postępowania administracyjnego dotyczącego unieważnienia decyzji z 1983 r.

13. W dniach 11 czerwca i 16 lipca 1992 r. sąd przeprowadził rozprawy.

14. W dniu 20 lipca 1992 r. sąd zniósł współwłasność nieruchomości. Sąsiedzi wnieśli odwołanie.

15. W dniu 30 października 1992 r. Sąd Wojewódzki w Warszawie uchylił postanowienie z dnia 20 lipca 1992 r. i zwrócił sprawę do ponownego rozpatrzenia.

16. W dniach 6 sierpnia i 2 września 1993 r. złożono w sądzie opinie biegłych. Sąsiedzi zakwestionowali opinię z dnia 6 sierpnia 1993 r.

17. Następnie sąd przeprowadził rozprawy w dniach 11 maja, 6 czerwca i 25 sierpnia 1994 r.

18. W dniu 25 sierpnia 1994 r. Sąd Rejonowy w Otwocku uchylił częściowo swoje postanowienie z dnia 16 maja 1991 r. i zezwolił skarżącemu wykonać pewne prace budowlane w budynku. Sąsiedzi wnieśli zażalenie od tego postanowienia.

19. Rozprawa wyznaczona na 20 października 1994 r. została odroczone ze względu na to, że adwokat sąsiadów nie pojawił się w sądzie.

20. W dniu 5 grudnia 1994 r. została wniesiona do sądu dodatkowa opinia biegłego. Następnie, w dniu 21 grudnia 1994 r. sąd przeprowadził rozprawę.

21. W dniu 4 sierpnia 1995 r., w trakcie postępowania administracyjnego, burmistrz Józefowa wydał decyzję zezwalającą na pobudowanie ściany dzielącej budynek będący współwłasnością skarżących i sąsiadów. W dniu 22 stycznia 1996 r. wojewoda warszawski uwzględnił odwołanie skarżących i uchylił decyzję burmistrza Józefowa.

22. Tymczasem, w dniu 4 stycznia 1996 r., sąd przeprowadził rozprawę.

23. W dniu 24 stycznia 1996 r. adwokat sąsiadów zwrócił się do sądu o zawieszenie postępowania do zakończenia postępowania administracyjnego. W dniu 30 czerwca 1996 r. sąd zawiesił postępowanie.

24. W dniu 14 lutego 1996 r. sąsiedzi wnieśli odwołanie od decyzji wojewody warszawskiego do Naczelnego Sądu Administracyjnego.

25. W dniu 15 lutego 1996 r. Sąd Rejonowy w Otwocku wznowił postępowanie. W dniu 26 lutego 1996 r. sąsiedzi ponownie zwrócili się do sądu o zawieszenie postępowania. W dniu 15 maja 1996 r. sąd przeprowadził rozprawę i zawiesił postępowanie. W dniu 11 lipca 1996 r. sąd wznowił postępowanie.

26. Kolejne rozprawy miały miejsce w dniach: 18 października i 23 grudnia 1996 r. oraz 27 stycznia 1997 r.

27. W dniu 27 stycznia 1997 r. sąd wydał postanowienie wstępne, na mocy którego zniósł współwłasność nieruchomości i podzielił ją na dwie oddzielne części. W dniu 30 stycznia 1997 r. sąsiedzi skarżących wnieśli odwołanie.

28. W dniu 6 lutego 1997 r. sąd zawiesił postępowanie ze względu na śmierć jednego z sąsiadów. Postępowanie zostało wznowione w dniu 18 lutego 1997 r.

29. W dniu 29 kwietnia 1997 r. Sąd Wojewódzki w Warszawie przeprowadził rozprawę i uchylił postanowienie z dnia 27 stycznia 1997 r.

30. Podczas rozprawy przeprowadzonej w dniu 26 września 1997 r. przed Sądem Rejonowym w Otwocku skarżący przedstawili swoje propozycje w sprawie podziału budynku. W dniu 17 października 1997 r. sąsiedzi odrzucili tę propozycję.

31. W dniu 27 listopada 1997 r. Naczelny Sąd Administracyjny uchylił decyzję wojewody warszawskiego z dnia 22 stycznia 1996 r.

32. Sąd Rejonowy w Otwocku przeprowadził dalsze rozprawy w dniach: 3 lutego i 24 marca 1998 r.

33. W dniu 30 marca 1998 r. sąd zlecił biegłemu oszacowanie wartości nieruchomości.

34. W dniu 12 lutego 1999 sąd przeprowadził rozprawę.

35. W dniu 12 kwietnia 1999 r. sąd zwrócił się do Urzędu Miejskiego w Józefowie o przedstawienie opinii w sprawie planu podziału nieruchomości. W dniu 20 lipca 1999 r. Urząd Miejski w Józefowie przedstawił swoją opinię zaznaczając, że podział nieruchomości byłby niezgodny z planem zagospodarowania przestrzennego.

36. W dniu 8 marca 2000 r. wybuchł pożar, który w znacznym stopniu zniszczył tę część budynku, która należała do sąsiadów skarżących. W dniu 26 kwietnia 2000 r. skarżący złożyli w sądzie propozycję podziału budynku, biorąc pod uwagę nowe okoliczności sprawy.

37. W dniu 27 czerwca 2000 r. Powiatowy Inspektor Nadzoru Budowlanego nakazał rozebrać część budynku zajmowaną przez sąsiadów skarżących oraz dokonać pewnych przeróbek w części skarżących.

38. Następną rozprawa miała miejsce w dniu 12 lutego 2001 r. Sąd zlecił biegłemu przygotowanie nowej opinii, w celu określenia sposobu podziału nieruchomości.

39. Następnie sąd przeprowadził rozprawy w dniach 4 czerwca, 20 sierpnia i 24 września 2002 r.

40. Wydaje się, że postępowanie nadal trwa przed Sądem Rejonowym w Otwocku.

PRAWO

I. DOMNIEMANE NARUSZENIE ART. 6 UST. 1 KONWENCJI

41. Skarżący skarżyli się, że długość postępowania w ich sprawie przekroczyła rozsądny termin w rozumieniu art. 6 ust. 1 Konwencji. Artykuł ten we właściwej części stwierdza:

„Każdy ma prawo do ... rozpatrzenia jego sprawy w rozsądnym terminie przez ... sąd ... przy rozstrzygnięciu o jego prawach i obowiązkach o charakterze cywilnym ...”.

42. Rząd zakwestionował tę opinię.

A. Okres podlegający rozpatrzeniu

43. Postępowanie rozpoczęło się w dniu 2 stycznia 1989 r., kiedy to skarżący złożyli wniosek do Sądu Rejonowego w Otwocku. Jednakże okres podlegający rozpatrzeniu rozpoczął się nie w tym dniu, ale w dniu 1 maja 1993 r. kiedy to weszła w życie deklaracja Polski o uznaniu prawa do skargi indywidualnej na gruncie dawnego art. 25 Konwencji. Postępowanie, jak się wydaje, nadal trwa. Całkowita długość postępowania w sprawie skarżących w dniu wydania tego wyroku wynosi zatem 14 lat, 3 miesiące i 6 dni, z których okres 9 lat, 11 miesięcy i 7 dni podlega jurysdykcji Trybunału *ratione temporis*.

44. Trybunał odnotowuje, że dla oceny, czy długość przedmiotowego postępowania była rozsądna należy wziąć pod uwagę stan sprawy osiągnięty w dniu 1 maja 1993 r. (zobacz między innymi wyrok w sprawie *Humen przeciwko Polsce* [GC], nr 26614/95, §§ 58-59, 15 października 1999 r., niepublikowany).

B. Rozsądna długość postępowania

45. Trybunał przypomina, że rozsądna długość postępowania musi być oceniana w świetle konkretnych okoliczności sprawy oraz biorąc pod uwagę kryteria wypracowane w orzecznictwie Trybunału. W szczególności należy brać pod uwagę stopień skomplikowania sprawy, postępowanie skarżącego oraz właściwych władz, a także konsekwencje postępowania dla skarżącego (zobacz na przykład sprawę *Humen przeciwko Polsce* cytowaną powyżej, § 60; oraz *Frydlender przeciwko Francji* [GC], nr 30979/96, § 43, ECHR 2000-VII).

1. Skomplikowany charakter sprawy

46. Rząd twierdził, że sprawa była skomplikowana. Powołał się na fakt, że sąd musiał uzyskać opinie biegłych, w celu oceny stanu technicznego budynku i ustalenia w jaki sposób należy dokonać podziału. Co więcej, Rząd przekonywał, że kilkakrotnie sąd zmuszony był zawiesić postępowanie, co zwiększyło skomplikowany charakter sprawy.

47. Skarżący nie zgodzili się z Rządem i przekonywali, że sprawa nie była skomplikowana.

48. Trybunał uznaje, że mimo iż sprawa, ze względu na konieczność uzyskania rozległych informacji, była do pewnego stopnia skomplikowana, to nie można powiedzieć, że fakt ten sam w sobie usprawiedliwia długość postępowania. Trybunał uznaje, że pozostałe przyczyny na które powołuje się Rząd również nie usprawiedliwiają długości postępowania.

2. Postępowanie skarżących

49. Rząd twierdził, że skarżący przyczynili się do przewlekłości, ponieważ kilkakrotnie zmieniali oni swoje propozycje odnośnie do podziału nieruchomości. Rząd powołał się również na podejście skarżących do sprawy oraz głęboką niechęć, jaką czuli w stosunku do swoich sąsiadów.

50. Skarżący przekonywali, że nie przyczynili się do długości postępowania.

51. Trybunał nie znajduje żadnych podstaw by uznać, że postępowanie skarżących spowodowało zauważalną zwłokę w postępowaniu.

3. Postępowanie władz sądowych oraz konsekwencje postępowania dla skarżących

52. Rząd uznał, że właściwe sądy postępowały z należytą starannością w prowadzeniu sprawy skarżących. Niemniej przyznał, że w 2000 r. sąd nie przeprowadził żadnej rozprawy.

53. Skarżący twierdzili, że sądy nie prowadziły ich sprawy z należytą starannością. Ich zdaniem doszło do naruszenia art. 6 ust. 1 Konwencji.

54. Trybunał odnotowuje, że postępowanie cywilne wszczęte przez skarżących w dniu 2 stycznia 1989 r. nadal nie zakończyło się prawomocnym wyrokiem (zobacz pkt. 8-40 powyżej). Trybunał zauważa, że po 30 kwietnia 1993 r. istniały trzy okresy bezczynności, które można przypisać władzom. Pierwszy okres trwał od 30 marca 1998 r. do 12 lutego 1999 r. (zobacz pkt. 33 i 34 powyżej). Drugi okres bezczynności miał miejsce między 12 kwietnia 1999 r. a 12 lutego 2001 r. (zobacz pkt. 35-38 powyżej). Trzeci okres trwał od 12 lutego 2001 r. do 4 czerwca 2002 r. (zobacz pkt. 38 i 39 powyżej). Trybunał uznaje, że obserwacje Rządu nie wyjaśniają przyczyn tych bezczynności.

55. Co więcej, Trybunał przypomina, że art. 6 ust. 1 nakłada na Państwa-Strony Konwencji obowiązek zorganizowania swojego wymiaru sprawiedliwości w taki sposób, by sądy mogły sprostać nałożonym wymogom, włącznie z obowiązkiem rozstrzygnięcia spraw w rozsądnym terminie (zobacz między innymi wyrok w sprawie *Duclos przeciwko Francji* z dnia 17 grudnia 1996 r., *Reports* 1996-VI, s. 2180-2181, § 55 *in fine*). W związku z czym, nadmierna długość postępowania musi być w dużej mierze przypisana władzom krajowym.

56. Mając na uwadze okoliczności sprawy oraz biorąc pod uwagę całkowitą długość postępowania Trybunał uznaje, że wymóg „rozsądnego terminu” zawarty w art. 6 ust. 1 Konwencji nie został w obecnej sprawie poszanowany. Tym samym miało miejsce naruszenie tego postanowienia.

II. ZASTOSOWANIE ART. 41 KONWENCJI

57. Art. 41 Konwencji stwierdza:

„Jeżeli Trybunał stwierdzi, że nastąpiło naruszenie Konwencji lub jej Protokołów, oraz jeśli prawo wewnętrzne zainteresowanej Wysokiej Układającej się Strony pozwala tylko na częściowe usunięcie konsekwencji tego naruszenia, Trybunał orzeka, gdy zachodzi potrzeba, słuszne zadośćuczynienie pokrzywdzonej stronie”.

A. Szkoda pieniężna i niepieniężna

58. Z tytułu szkody pieniężnej skarżący domagali się kilku tysięcy złotych. Jednakże nie sprecyzowali dokładnej kwoty. Twierdzili oni, że ze względu na nadmierną długość postępowania nie mogli oni rozpocząć budowy nowego domu.

Skarżący nie dochodzili konkretnej kwoty odszkodowania z tytułu szkody niepieniężnej. Jednakże zwrócili się do Trybunału o zasądzenie na ich rzecz sprawiedliwego zadośćuczynienia w wysokości jaką uzna za słuszną, biorąc pod uwagę uszczerbek, jakiego doznali w związku z długością postępowania. W szczególności, skarżący powołali się na swoje liczne choroby i problemy rodzinne, które w ich przekonaniu były wynikiem zwłoki w rozstrzygnięciu ich sprawy.

59. Rząd stwierdził, że roszczenia skarżących były wygórowane.

60. Trybunał uznaje, że nie zachodzi związek przyczynowy między uznaniem, że doszło do naruszenia Konwencji a domniemaną szkodą pieniężną. W konsekwencji Trybunał nie widzi podstaw, by zasądzić na rzecz skarżących zadośćuczynienie z tytułu szkody pieniężnej.

Z drugiej strony Trybunał przyznaje, że skarżący z pewnością doznali szkody niepieniężnej, takiej jak stres i frustracja będące wynikiem niewłaściwego przedłużania ich sprawy. Dokonując oceny na zasadzie sprawiedliwości Trybunał przyznaje skarżącym z tego tytułu 8500 EUR.

B. Koszty i wydatki

61. Skarżący dochodzili również zasądzenia na ich rzecz pewnej kwoty z tytułu kosztów i wydatków poniesionych w postępowaniu przed sądami krajowymi. W szczególności, skarżący przedstawili wyszczególnienie opłat za biegłych sądowych oraz za swojego radcę. Jednakże nie sprecyzowali kwot

i poprosili Trybunał o dokonanie wyliczenia kosztów i wydatków w oparciu o orzecznictwo Trybunału.

62. Rząd stwierdził, że roszczenia skarżących były wygórowane.

63. Trybunał przypomina, że aby być uprawnionym do otrzymania zwrotu kosztów i wydatków na gruncie art. 41 Konwencji, strona poszkodowana musiała je ponieść w celu dochodzenia w krajowym porządku prawnym zapobieżenia bądź zadośćuczynienia za naruszenie Konwencji. Trybunał musi również być przekonany, że wydatki poniesione przez skarżących służyły temu celowi. Co więcej, Trybunał musi być przekonany, że koszty i wydatki zostały faktycznie poniesione, że były konieczne, a także że były rozsądne co do wysokości (zobacz wyrok w sprawie *Zimmermann i Steiner przeciwko Szwajcarii* z dnia 13 lipca 1983 r., Seria A nr 66, str. 14, § 36). Trybunał uznaje, że skarżący nie wykazali, iżby koszty i wydatki prawne przez nich dochodzone zostały poniesione w celu nakłonienia sądów krajowych do podporządkowania się wymogom art. 6 ust. 1 (zobacz *Zimmermann i Steiner*, cytowany powyżej, str. 14-15, § 37). Trybunał tym samym oddala roszczenie.

C. Odsetki

64. Trybunał uznaje za właściwe, by odsetki, w razie zwłoki, zostały ustalone w oparciu o marginalne stopy kredytowe Europejskiego Banku Centralnego, do których należy doliczyć trzy punkty procentowe (zobacz *Christine Goodwin przeciwko Zjednoczonemu Królestwu* [GC], nr 28957/95, § 124, który zostanie opublikowany w ECHR 2002).

Z tych powodów Trybunał jednogłośnie

1. UZNAJE, że miało miejsce naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji;

2. UZNAJE, że:

(a) pozwane Państwo ma zapłacić skarżącym w przeciągu trzech miesięcy od dnia, w którym wyrok stanie się prawomocny zgodnie z art. 44 ust. 2 Konwencji, 8500 EUR (osiem i pół tysiąca euro) z tytułu szkody niepieniężnej, która to kwota będzie przeliczona na walutę krajową pozwanego Państwa, po kursie z dnia uregulowania należności, plus jakikolwiek podatek, jaki może być naliczony;

(b) od upływu wyżej wymienionych trzech miesięcy do dnia uregulowania należności płatne będą zwykłe odsetki od powyższej kwoty, po kursie równym marginalnej stawce kredytowej Europejskiego Banku Centralnego z okresu zwłoki, plus trzy punkty procentowe;

3. ODDALA pozostałe roszczenia skarżących o zadośćuczynienie.

Sporządzono w języku angielskim i ogłoszono na piśmie w dniu 6 maja 2003 r., zgodnie z art. 77 ust. 2 i 3 Regulaminu Trybunału.

Michael O'BOYLE
Kancierz Sekcji

Nicolas BRATZA
Przewodniczący